

3-2. – С. 188–192 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.pap.in.ua/3-2_2013/7/Bielik%20V.O..pdf.

4. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії) : моногр. / М. І. Мельник. – К. : Юридична думка, 2004. – 400 с.

5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – Київ, Ірпінь : ВТФ Перун, 2003. – 1440 с.

6. Шатрава С. О. Теорія і практика запобігання корупції в органах Національної поліції України : адміністративно-правове дослідження: моногр. / С. О. Шатрава. – Х. : Діса плюс, 2016. – 456 с.

Шерстюк М.П.

курсант факультету превентивної діяльності

Науковий керівник:

Рижкова С.А.,

старший викладач кафедри адміністративного права,

адміністративного процесу та

адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ДО ПРОБЛЕМИ ДИТЯЧОЇ БЕЗПРИТУЛЬНОСТІ ТА БЕЗДОГЛЯДНОСТІ В УКРАЇНІ

Близько 100 тис. дітей в Україні є безпритульними. В основному це діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ї або дитячі заклади, де вони виховувались, і не мають певного місця проживання. Також це бездоглядні діти з неблагополучних сімей, в яких мають місце алкоголізм, наркоманія та інші аморальні прояви життя. В результаті цих причин діти надані самі собі: живуть на вулиці, в підвалах, гріються в каналізаційних люках і на теплотрасах, жебракують, крадуть і т.д. [1].

Феномен дитячої безпритульності та бездоглядності є міждисциплінарним об'єктом та предметом дослідження ряду наук: соціології, педагогіки, психології тощо. Проблемами дитячої безпритульності та бездоглядності з різних аспектів розуміння цих суспільних явищ займається велике коло науковців, юристів, досвідчених педагогів, які присвятили чимало років цим дослідженням, науковим працям. Серед них: І. Доля, Т. Лорінцева, І. Горобець, В. Дейн, Н. Павлик та багато інших, зокрема, найбільш об'єктивно і влучно причини дитячої безпритульності та бездоглядності виділили такі вітчизняні науковці, як О. Безпалько, Л. Гурковська, Т. Журавель, І. Зверева, Ж. Петрочко.

На думку І. Долі, найбільш поширеними причинами дитячої безпритульності та бездоглядності є: нездатність батьків виховувати своїх

дітей унаслідок зубожіння або безвідповідальності батьків; застосування батьками жорстоких форм виховання своїх дітей; недосконалість реабілітаційно-профілактичної роботи, яка здійснюється в притулках для дітей (інтернатах, спеціальних школах); безробіття, пияцтво батьків, зростання цін та недоступність продуктів першої необхідності, зокрема дитячої [2].

За іншим підходом В. Дейна причини дитячої бездоглядності та безпритульності поділяються на: 1. економічні: низький матеріальний прибуток сім'ї; безробіття; стійка зайнятість батьків на роботі, що зумовлює їх довготривалу відсутність; погіршення якості функціонування державних органів та установ, що займаються вихованням дітей; 2. соціальні: асоціальний спосіб життя (алкоголізм, наркоманія, токсикоманія), проституція та інша злочинна діяльність батьків[3].

Окрім перерахованих проблем дитячої бездоглядності та безпритульності, причиною таких прогресуючих асоціальних явищ можуть виступати недостатність уваги та ролі державної політики, неефективність і одностайність діяльності поліції, зокрема підрозділів ювенальної превенції, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, закладів, установ, які покликані захищати, реалізувати та гарантувати права, свободи дітей.

Невипадково у держав з високим показником злочинності неповнолітніх, дитячого жебрацтва, невідвідування ними загальноосвітніх навчальних закладів та установ є загроза явної деградації країни та її ймовірного розпаду як універсальної політико-територіальної організації. Саме на молоде покоління українців держава ставить вагомий акцент у подальшому її розвитку.

Ювенальна превенція – це підрозділ у складі Національної поліції України, функціонування та діяльність якої спрямована на попередження та унеможливлення проявам асоціальної (девіантної) поведінки дітей, підлітків, дитячої бездоглядності та безпритульності всіма методами та засобами, які знаходяться в їх розпорядженні та в межах її компетенції. Ювенальна превенція, ураховуючи її основне призначення та завдання в галузі охорони дитинства органами внутрішніх справ, не може стовідсотково вирішувати проблеми дитячої бездоглядності та безпритульності без участі громадськості, широкого кола педагогів загальноосвітніх, дошкільних та спеціальних закладів, які за допомогою певних випробуваних роками методик виховують та навчають дітей. Якщо об'єднати потенціал і зусилля усіх перерахованих органів, закладів, установ, які покликані захищати, забезпечувати й реалізовувати права та свободи дітей, тоді цілком можливе успішне подолання проблеми дитячої бездоглядності та безпритульності або принаймні знизити негативну статистику цих асоціальних явищ на загальнодержавному рівні.

Терміни «девіантна поведінка» та «асоціальна поведінка» є тотожними за своєю сутністю. Невипадково підрозділи ювенальної превенції

концентрують особливу увагу на дітях, які прогулюють навчальні заняття, проводять вільний час із пляшкою пива, сигаретами, у комп'ютерних ігротеках або просто збираються вночі, щоб скоїти які-небудь протиправні діяння. Найпоширенішою причиною такої поведінки є прагнення дітей, підлітків, яким недостатньо або зовсім не приділяють уваги батьки або у яких виникають конфлікти, непорозуміння у класі з ровесниками, виділитися й показати світу, що вони дорослі та здатні виконувати вчинки дорослих (заробляти гроші, правда, незаконними способами, пити, курити тощо). Такі діти вважають, що допомога батьків, педагогів або взагалі дорослих їм не потрібна, і вони самі зможуть подолати життєві труднощі, хоча на підсвідомому рівні кличуть на допомогу, прагнуть її отримати, самі цього не усвідомлюючи. Проте їхні власні стереотипи є згубними для їх життя, бо такі діти з високою часткою вірогідності в майбутньому стають безкультурними, безграмотними, злочинцями, п'яницями, наркоманами або іншими асоціальними суб'єктами суспільства, які становлять потенційну небезпеку громадському порядку. Такий негативний контингент осіб громадськість засуджує, відчужує від себе, а з боку держави в особі правоохоронних органів зазнають санкціонування. Отже, дитяча бездоглядність – це один з наслідків девіантної поведінки дітей або їх батьків, за якого діти мають зареєстроване місце проживання, проте вимушені залишатися більший час на вулиці через пияцтво батьків, їх безвідповідальність і неспроможність утримувати дітей або через психологічну схильність дитини до вулиці та бродяжництва тощо. Тобто дитяча бездоглядність може виникнути і в більш-менш благополучних сім'ях, де батьки по-справжньому прагнуть надати своїм дітям найкращі умови для розвитку їх особистості. Проте діти відхиляють допомогу батьків через їх конфлікти з ровесниками у школі або внутрішню психологічну схильність до бродяжництва і вириваються на вулицю. Дитяча безпритульність – це один з наслідків девіантної поведінки батьків і тільки або їх смерті, унаслідок чого діти таких батьків не мають постійного місця проживання і вимушені жити на вулиці або будь-де. У даному випадку головною причиною дитячої безпритульності є асоціальна поведінка дорослих у сім'ї. Таких дітей держава має прийняти в спеціальних закладах, установах (спеціальних школах, інтернатах) та проводити комплексну психологічну реабілітацію цих дітей, а також їх навчання й виховання. Сучасна дитяча бездоглядність та безпритульність зумовлені неблагополучним станом політики, економіки, культури, освіти. Причиною асоціальних явищ можуть виступати недостатність уваги та ролі державної політики, неефективність і одностайність діяльності поліції, зокрема підрозділів ювенальної превенції, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, які покликанні захищати, реалізувати та гарантувати права, свободи дітей. Загалом дитяча бездоглядність та безпритульність є об'єктами дослідження та діяльності підрозділів ювенальної превенції поліції,

загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних закладів, установ, які покликані захищати, реалізувати та гарантувати права та свободи дітей.

Державна політика у сфері охорони дитинства неодмінно повинна направити свої зусилля на консолідацію потенціалу та зусиль усіх перерахованих органів закладів, установ, які покликані захищати, забезпечувати й реалізовувати права та свободи дітей. Тільки тоді цілком можливе успішне подолання проблеми дитячої бездоглядності та безпритульності або принаймні знизити негативну статистику цих асоціальних явищ на загальнодержавному рівні.

---

1. Основні категорії дитячих проблем в Україні [Електронний ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <http://uwcfoundation.com/ua/detskie-problemy>

2. Доля І.М. Подолання дитячої безпритульності: міжнародна та вітчизняна практика / І.М. Доля // Стратегічні пріоритети.-2010.-№1.-С.55-59.

3. Дейна В.В. Діти, позбавлені батьківського піклування, як феномен соціального сирітства / В.В. Дейна // Соціальна педагогіка: теорія і практика.-2006.-№ 1.-С.33-37.